

מכתב ו

ב"ה

מע"כ הגאון הגדול רמ"מ שליט"א. שוכט"ס

ינבהלתי לראות הדר"ג מסתבך במחשבה שיכולה לגרום ח"ו הריסת כל קיום מצוות הזכרון שבתוה"ק. וזה על יסוד הבנה מוטעית בדברי הבית הלוי והגר"ח והגר"ז ז"ל.

ולסבר את האוון, אקדים משל מדברי הנפה"ח בענין הצמצום וז"ל בקיצור (בש"ג פ"ב) : אין עוד מלבדו ית' ממש שום דבר כלל בכל העולמות וכו'. עד שתוכל לומר שאין כאן שום נברא ועולם כלל. רק הכל מלא עצמות אחדות הפשוטה ית"ש וכו'. אמנם כבר הקדמנו בתחילת דברינו וכו' אין הדבר אמור אלא לחכם ומבין מדעתו פנימיות הענין בשיעורא דלבא לבד ברצוא ושוב להלהיב בזה טוהר לבו לעבודת התפילה. אבל ההתבוננות בזה היא סכנה עצומה וכו' ונעשה משל גם בפי כסילים לאמר הלא בכל מקום וכל דבר הוא אלוקות גמור וכו' שאם ח"ו יקחנו לבנו לקבוע לנו מחשבה זו וכו' הלא יוכל להוולד מזה ח"ו הריסת כמה יסודות התוה"ק ר"ל וכו' ע"ש באורך.

כן הדבר הזה בעניינו, (אם כי בענינו אין הסכנה חמורה כ"כ) כי דברי הביה"ל הם פנימיות טעמו וכוונתו ית' בבריאת העולם וסידורו אבל עתה לאחר שסידר הקב"ה את העולם כך, הרי אנו חייבים לשמור את השבת זכר למע"ב ולניסי יצי"מ. ואנו חייבים שיהיה פסח בחודש האביב מפני כי בחודש האביב יצאנו ממצרים. וכן כל מצוות הזכרון שבתורה. והמסתבך בזה לחשוב בשעת קיום מצות אלו בדברי הביה"ל. לא יוכל לקיים שום מצווה ממצוות הזיכרון כמאמרן. והרי זה הרס ונזק בל ישוער לקיום התורה המצוות ר"ל.

ואכתוב משל שני אמרי' ברפ"ק דע"ז שחטא העגל ומעשה בת שבע היו גזירות ממ"ה הקב"ה ע"ש וכמו"כ ארז"ל בב"ר פ' וישב על חטא מכירת יוסף. וכמו"כ אמר אליהו בהר הכרמל ואתה הסיבות את ליבם אחורנית (ע' ברכות ל"א ב') אטו לא אמר משה אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ואטו לא נענשו כל הנ"ל על החטאים האלו. אלא הדברים הנ"ל הם מכבשוננו של עולם אבל אנו אסור לנו לחשוב ע"ז. וכך עד"ז בענינו. ובענינו הדבר פשוט הרבה יותר. וכמוש"נ לעיל,

ד. עיין משמר הלוי מגילה סי' נ'.

דלאחר שסידר הקב"ה (מחמת טעם הביה"ל) עולמו הרי עכשיו באמת "המצוות מפני הטעם" וח"ו לחשוב איפכא. וכמש"נ שזו הריסת והפסד קיום כל המצוות הללו וא"צ להאריך בזה יותר.

(ב) יבענין גדר פשרה. אמנם הסכמתי להדר"ג שאין ענינה קשור עם שכל האנושי אבל מה שכתב הדר"ג בהחלטיות שאין שום שכל אנושי בעולם מלבד שכל התורה. אשתמיטיה להדר"ג דברי ר"ן בדרשותיו ודברי הרמ"א בתשובה ס"י ודברי ח"ס ח"ו ס' י"ד ודברי חזו"א ב"ק סי' י' סק"א הובא כל זה בס' בית ישי ריש סי' ק"ז יעו"ש.

(ג) בענין דברי רש"י בכורות נ"ט הנה צ"ב דברי הגמ' דמדמה הפריש א' מעשרה בלא מנין למפריש תרו"מ במחשבה. והענין דבתרו"מ צריך הפרשה ואיתרבי שאפילו לא הפריש במעשה רק חשב או אמר להפריש תרומתו תרומה, וה"נ במעשר בהמה צריך ספירה ואם לא ספר במעשה רק חשב אודות מנין וספירה מרבה בן יהודה דשפיר דמי ודו"ק.

(ד) הישוב שכתב הדר"ג עפ"ד הגרע"א דאלם תורם בכתיבה, ואילו הברכה א"א בכתיבה, דליכא השמעת אזנים, ישוב נחמד, וש"י.

הדוש"ת

שלמה פישר

מכתב ז

מע"כ הגאון הגדול רמ"מ שליט"א שוכט"ס.

כפה"ג לא שם הדר"ג שליט"א לבו לעיין במתון ובדקדוק הראוי במכתבי בענין טעמי המצות. ואכפול הדברים שוב.

הביה"ל כתב יסוד פשוט שיש להקב"ה טעמים כמוסים במצות התורה ועל פיהם סידר וברא את העולם באופן שיתרחשו כל המאורעות (ואף אלו שתלויין בבחירה. שהרי כידוע אין הבחירה סותרת את הידיעה). אבל כל זה הוא טעם למה ברא כך את העולם. אבל עתה לאחר שברא עולמו והיה יצי"מ, נתחייבנו לשמוח ולהודות לו ית' על נסי יצי"מ, כדתנן, פסח שאנו אוכלים על שום שפסח הקב"ה וכו' ומצה על שום וכו'. ומי שאומר איפכא שפסח הקב"ה כדי שנאכל פסח ושגאל אותנו בחפזון כדי שנאכל מצה אין זו מחשבה נשגבה כמש"כ הדר"ג אלא מחשבת רשע והפסד כל ענין מצות הזכרון שציוותנו התורה לשמוח ולהודות ולהלל על יצי"מ ואיני מבין היאך יתכן לומר בע"א. ובמח"כ הדר"ג לא שת לבו לחורבן התורה שבדבריו רח"ל.

ומעתה מה דמנה הדר"ג כי רוכלא כל מיני מאמרים (שיש להוסיף עליהם כהנה וכהנה) ומסתפק ושואל על כל אחד ואחד מהם (ואגב, אינו מבחין בין טעמי המצוות העיקרים והמפורשים בתורה לבין דברי אגדה ומדרשות), מה מקום לשאלות אלו? דממ"נ, אי בטעם היסודי שכתב הביה"ל איירינן, פשיטא, דכל המאורעות וכל המצוות שנתגלגלו על ידן, הכל הכל מתוכנן מהשי"ת מתחלת הבריאה. ואי בטעמים שאנו חייבים לחשוב עליהן בשעת קיום המצוות הרי ודאי שהמצווה מפני הטעם (וכידוע לדעת הב"ח חייבין לחשוב גם בסוכה וכיו"ב על הטעם) [אכן בודאי א"צ לחשוב בשעת קיום מצות פטר חמור על הטעם שבגמ' בכורות ה' ב'. וזה פשוט לתשב"ר].

ותמיהני, אחר שהדר"ג מביא בעצמו דברי מהרש"א בע"ז ה' שכתב שא"א לומר שנתחדשו פרשת יבמות ונחלות לאחר שחטאו דהא כל תרי"ג מצוות מסיני נתנו. ולא טען כהדר"ג דהא כל תרי"ג מצוות כבר עמדו לפניו ית' בריאת העולם והתורה קדמה אלפיים שנה לעולם אלמא שזו אינה טענה. (והטעם באמת למה אינה טענה. הוא עפ"ד האריז"ל שיש תורה דאצילות ותורה דבריאה וכו'). והתורה שקדמה כו' היא תורה דאצילות).

סוף דבר אי לדידי ציית מר, יכתוב הדברים בצורה זו שהצעת. ואזי אין צורך להאריך ולהסתפק ולמנות כי רוכלא כל המאמרים.

ומה שהביא הדר"ג מדברי הגרי"ז ז"ל ודאי לא יחלוק הגרי"ז על פסוקים מפורשים בתורה והיה כי ישאלך בנך וגו' ויהרוג ה' כל בכור בארץ מצרים וגו' על כן אני זוכה וגו' וכיו"ב. אלא אמר כי האב יגלה לבנו גם היסוד הנשגב של הביה"ל ויאמר לו בעבור זה עשה ה' לי ודו"ק.

(והנה בכוונה לא נכנסתי למחלוקת ר"ש ורבנן אי דרשי' טעמא דקרא (ועי' במרדכי ס"פ החובל בדבר של תימה לכו"ע דרשינן טעמא דקרא). דיש לו לטוען שיטען דאין הטעם שר"ש דורש בגדר סיבה להדין אלא בגדר סימן וק"ל).

(ב) בענין פשרה אחר שכבר הודה הדר"ג שיש שכל התורה ויש שכל אנושי הנה אין אני רואה מקום להרעיש כ"כ על מי שטעה וסבר דפשרה ענינה לדון ע"פ השכל האנושי כאילו דיבר דברי מינות ואפיקורסות ובאמת לא מיניה ולא מקצתיה ואין כאן מקום לקנאות.

כ"ז כתבתי בהסתמך על ענותנותיה דמר שלא יקפיד אם הטחתי דברים מרוב שיחי וכעסי ואת והב בסופה ואת חג המצות יחוג בדיצות. שלמה פישר